

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н.КАРАЗІНА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

_____академік В.С. Бакіров

«27» травня 2016 р.

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

третій (освітньо-науковий)

(назва рівня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 Еконсміка

(код та найменування спеціальності)

Обсяг освітньо-наукової
програми підготовки
докторів філософії –
240 кредитів ЕКТС,
у т.ч.: обсяг освітньої складової –
40 кредитів ЕКТС

Затверджено вченою радою університету «27» травня 2016 року, протокол № 7

Харків

2016

ЗМІСТ

Преамбула.....	3
I Загальна характеристика освітньо-наукової програми.....	5
II Зміст освітньо-наукової програми.....	6
III Перелік компетентностей доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».....	7
IV Програмні результати навчання.....	9
V Нормативний зміст освітньої складової освітньо-наукової програми, сформульований у термінах компетенцій та результатів навчання.....	11
VI Викладання та оцінювання результатів освоєння аспірантом освітньої складової ОНП.....	12
VII Науково-дослідницька робота аспіранта.....	13
VIII Педагогічна практика.....	15
IX Підсумкова атестація здобувачів наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».....	16
X Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії.....	18
XI Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.....	17
XII Перелік нормативних документів, на яких базується освітньо-наукова програма.....	18

ПРЕАМБУЛА

Освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня з підготовки доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка».

Внесено: кафедрою економічної теорії та економічних методів управління; кафедрою статистики, обліку та аудиту та кафедрою прикладної економіки та економічної кібернетики ХНУ імені В.Н.Каразіна

Затверджено та надано чинності рішенням Вченої ради ХНУ імені В.Н.Каразіна (протокол № 7 від 27 травня 2016 року).

1. Уведено вперше.
2. Діє до введення стандартів вищої освіти.

Розробники освітньо-наукової програми:

- *Гриценко Андрій Андрійович* – чл-кор. НАН України, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Архієреєв Сергій Ігорович* - доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Задорожний Григорій Васильович* - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та світового господарства ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Кім Матвій Миколайович* - доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Коломієць Анна Миколаївна* - доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Лазаренко Володимир Євгенович* - доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Меркулова Тамара Вікторівна* – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки.
- *Соболев Володимир Михайлович* - доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії ХНУ імені В.Н.Каразіна, в.о. зав. кафедри статистики, обліку та аудиту
- *Тютюнникова Світлана Володимирівна* - доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Яременко Олег Леонідович* - доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії ХНУ імені В.Н.Каразіна
- *Євтушенко Вікторія Анатоліївна* – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності ХНУ імені В.Н.Каразіна

Освітньо-наукова програма використовується під час:

- ліцензування та акредитації освітньо-наукової програми, інспектування освітньо-наукової діяльності за спеціальністю;
- розроблення навчального плану, програм навчальних дисциплін;
- розроблення засобів діагностики якості вищої освіти;
- визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- наукової орієнтації докторів філософії.

Освітньо-наукова програма враховує вимоги : Закону України «Про вищу освіту; Національної рамки кваліфікацій і встановлює:

- обсяг та термін навчання докторів філософії;
- загальні компетенції;
- професійні компетентності за спеціальністю;
- перелік та обсяг навчальних дисциплін для компетентностей освітньо-наукової програми;
- вимоги до структури до навчальних дисциплін.

Освітньо-наукова програма використовується для:

- складання навчальних планів та робочих навчальних планів;
- формування програм навчальних дисциплін, практик, змісту індивідуальних завдань;
- формування програм навчальних дисциплін, практик, змісту індивідуальних завдань;
- визначення інформаційної бази для формування засобів діагностики;
- акредитації освітньо-наукової програми;
- зовнішнього контролю якості підготовки фахівців;
- атестації докторів філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

I - Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Кваліфікаційний рівень	Восьмий рівень Національної рамки кваліфікації України
Ступінь, що присвоюється	Доктор філософії
Назва галузі	05 Соціальні та поведінкові науки
Назва спеціальності	051 Економіка
Обмеження щодо форм навчання	Денна, заочна
Кваліфікація освітня, що присвоюється	Доктор філософії з економіки
Кваліфікація в дипломі	Доктор філософії зі спеціальності 051 «Економіка»
Тип диплому	Одиничний ступінь
Ціль програми	Забезпечувати підготовку в області економіки та підтримува-ти аспірантів у виконанні ними наукових досліджень, що орієнтовані на отримання нових наукових знань теоретичного та/або прикладного характеру, підготовку та захист дисертації.
Опис предметної області	Об'єкт вивчення: - становлення, функціонування і розвиток економічних систем у контексті процесів глобалізації та європейської інтеграції. Цілі навчання: набуття здатності розв'язати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності та практики, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань, розвиток методичного й інструментального апарату еконо-мічних досліджень; оволодіння методами розробки й обґрунтування оптимальних рішень при формуванні та реалізації економічної політики. Теоретичний зміст предметної області: - гносеологічні та методологічні засади економічної науки; - науково-методичні та прикладні проблеми аналізу економічних явищ і процесів; - закони, рушії та механізми еволюції економічних систем, умови, чинники та засоби підтримки їх динамічної рівноваги; - міжнародні економічні відносини, сучасні форми та механізми їх реалізації в умовах глобалізації; - проблеми економічної історії й економічної думки. Методи, методики та технології: діалектика, синергетика, еволюціонізм, системний аналіз, компаративістика, статистичні методи досліджень, прогностичні та оптимізаційні економіко-математичні моделі.
Цільова аудиторія	Абітурієнти, що мають вищу освіту ступеня магістра
Нормативний термін	4 роки

навчання	
Обсяг освітньої складової ОНП	40 кредитів ЄКТС
Працевлаштування	Випускник може працювати викладачем вищого навчального закладу відповідного рівня акредитації, на посадах економіста, економіста-аналітика широкого профілю з ефективності підприємництва та інноваційного радника, консультанта та оглядача з економічних питань, наукового співробітника фахових наукових установ, методиста з економічної освіти тощо.
Академічний права випускників	Навчання за програмою підготовки доктора наук

II – Зміст освітньо-наукової програми

Відповідно до п.26 «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» ОНП передбачає такі складові:

1. Загальна теоретична та практична підготовка, що включає обов'язкові дисципліни, призначення яких полягає у забезпеченні належного освітньо-наукового рівня аспіранта, зокрема:
 - оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного кругозору;
 - здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності;
2. Теоретична та практична професійна підготовка, що забезпечує підвищення освітнього рівня за спеціальністю 051 «Економіка», частинами якої є:

2.1) обов'язкові дисципліни, спрямовані на:

- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складання пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності;
- здобуття глибинних знань зі спеціальності, за якою він проводить дослідження (засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку);

2.2) дисципліни варіативної частини, вибір яких дозволяє аспіранту отримати додаткові знання, підвищити свій загальноосвітній рівень і поглибити знання у відповідних фахових наукових спрямуваннях.

3. Науково-дослідницька робота, що разом з теоретичною забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень, необхідний для здійснення самостійної науково-дослідницької діяльності.

4. Підготовка та захист дисертаційної роботи разом з теоретичною та практичною підготовкою, а також науково-дослідницькою роботою забезпечують відповідний освітньо-науковий рівень.

III – Перелік компетентностей доктора філософії зі спеціальності

051 «Економіки»

За час навчання в аспірантурі за ОНП у здобувача повинна сформуватися інтегральна компетентність – здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та /або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та /або професійної практики.

Її складниками є наступні загальні та професійні компетентності (табл. 3.1 та 3.2).

Таблиця 3.1

Загальні компетентності (ЗК), які є обов'язковими для здобувачів ступеню доктора філософії:

Шифр	Зміст
	Загальні (універсальні) компетенції
ЗК-1	Здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, ініціювання нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях.
ЗК-2	Володіння загальною та спеціальною методологією наукового пізнання, застосування здобутих знань у практичній діяльності.
ЗК-3	Готовність до самостійної, індивідуальної роботи, здійснення комплексних досліджень, генерування ідей та досягнення наукових цілей керівництва науково-дослідною групою, прийняття рішень в міждисциплінарних областях.
ЗК-4	Здатність володіти основними інформаційними технологіями, способами та засобами одержання, збереження, обробки інформації (бази експериментальних даних), верифікації новизни результатів роботи та їх презентації.
ЗК-5	Здатність та усвідомлення необхідності захисту і дотримання прав інтелектуальної власності.
ЗК-6	Майстерність результативно спілкуватися зі спеціальною та загальною аудиторією, а також представляти складну інформацію у зручний зрозумілий спосіб усно і письмово рідною та іноземними мовами.
ЗК-7	Досконале володіння українською та іноземними мовами з метою здійснення наукової комунікації, міжнародного співробітництва, відстоювання власних наукових поглядів.
ЗК-8	Отримання цілісної системи навичок, щодо використання професійних

	цінностей та дотримання вимог професійної етики, сформованих на основі узагальнення соціальних та культурних практик суспільства у науковій діяльності та господарській сфері.
ЗК-9	Уміння професійно аналізувати публікації провідних українських і зарубіжних фахових журналів і виданнях у вибраній сфері спеціалізації, а також брати участь у наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи власну позицію.

Таблиця 3.2

**Професійні компетентності, які розкривають вміння та навички за
Спеціальністю 051 « Економіка »**

Шифр	Зміст
	Професійні програмні компетенції
ПК-1	Здатність до виконання <i>оригінальних</i> наукових досліджень з економічних питань на високому фаховому рівні , досягнення наукових результатів, що створюють нові знання.
ПК-2	Вміння використовувати методи і зміст сучасних , зокрема новітніх, досліджень і розробок українських і зарубіжних учених в галузі економічної науки, методології та практики, адаптувати їх до сучасного стану і актуальних завдань розвитку економіки України.
ПК-3	Здатність володіти та адекватно використовувати понятійно-категоріальний апарат та методологію сучасної економічної теорії для ідентифікації актуальних економічних явищ та процесів, проблем і протиріч суспільного розвитку.
ПК-4	Здатність самостійно здійснювати науково-дослідницьку діяльність у професійній області з використанням сучасного науково-дослідного інструментарію, зокрема економіко-математичних методів аналізу, та інформаційно-комп'ютерних технологій, економетричних методів дослідження масових соціально-економічних процесів.
ПК-5	Здатність та готовність узагальнювати результати самостійних досліджень у формі складання аналітичних звітів і оцінювати ці результати з погляду їх застосування для рекомендацій і оцінки практичних заходів у галузі економічної політики. А також для ухвалення стратегічних рішень на мікро- і макrorівнях національної економіки.
ПК-6	Здатність прослідкувати витoki, логіку і основні напрями розвитку сучасних економічних теорій, полеміку різних економічних шкіл у широкому соціально-економічному контексті, уміння досліджувати та розробляти евристичні процедури та методи експертизи для вирішення економічних задач.
ПК-7	Здатність обґрунтовувати вибір методики аналізу соціально-економічних процесів і розробляти методики розрахунку соціально-економічних показників з урахуванням поставленого завдання і характеру наявної інформації.
ПК-8	Здатність робити обґрунтовані висновки щодо сучасного стану національної економіки України, резервів та перспектив її розвитку в умовах глобалізації та європейської інтеграції.
ПК-9	Здатність до вироблення та обґрунтування оптимальних (найліпших) рішень в управлінні економічними системами на базі використання методів

	математичного моделювання та прийняття рішень в умовах конкуренції, невизначеності та конфлікту.
ПК-10	Здатність та готовність самостійно приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за коректність і адекватність розроблених моделей.
ПК-11	Набуття навичок педагогічної майстерності, удосконалення педагогічної техніки, професійних вмінь майбутніх викладачів вищої школи, готовність до викладацької діяльності в межах спеціальності 051 « Економіка»

IV - Програмні результати навчання

Уміння доктора філософії визначаються за видами навчальної діяльності як конкретизація загальних і професійних компетентностей в програмах навчальних дисциплін, практик, індивідуальних знань і застосовуються як критерії відбору необхідних і достатніх знань, які можна і ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Зв'язок освітньо-наукової програми з програмами підготовки за видами навчальної діяльності забезпечує якість вищої освіти на стадії проектування.

Фахівець повинен мати високий рівень професійної підготовки, яка передбачає широку гуманітарну освіту, що включає оволодіння необхідними знаннями у галузі філософії та правових основ освіти; забезпечує необхідний для фахівця рівень комунікації у сферах професійного та ситуативного спілкування іноземною мовою. Формує інтелектуально розвинуту творчу особистість, мотивовану до подальшого саморозвитку й самонавчання, а також до самореалізації за фахом.

У результаті освоєння ОНП доктори філософії зі спеціальності 051 « Економіка» повинні демонструвати знання, що відображають зміст та рівень загальної підготовки, а також спеціалізовані знання з предметної області (табл. 4.1)

Таблиця 4.1

Результати навчання (загальна підготовка)

Шифр	Зміст
	Загальна підготовка
РН-1	Оволодіти загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
РН-2	Знати структуру і функції сучасного наукового знання і тенденції його історичного розвитку, методологію наукового пізнання, глобальні тенденції зміни наукової картини світу, світогляді, методологічні та інші філософські основи сучасного наукового знання, проблеми, пов'язані з впливом науки і техніки на розвиток сучасної цивілізації.
РН-3	Застосовувати найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково - дослідної та /або професійної діяльності й на межі предметних галузей.
РН-4	Вміти знаходити, збирати, впорядковувати інформацію необхідну для розв'язання наукової задачі.
РН-5	Орієнтуватися в питаннях авторського права та захисту інтелектуальної власності, вміти оформлювати заяву на авторський твір (патент).
РН-6	Здобути мовні компетентності, достатні для представлення та обговорення своїх наукових результатів іноземною мовою (англійською або іншою, відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій

	формах, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.
РН-7	Уміти перекладати, реферувати та анотувати економічні тексти, виступати з доповідями на конференціях.
РН-8	Уміти проводити бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій.
РН-9	Уміти організовувати і проводити науково-дослідну та експериментально-дослідницьку діяльність за обраним напрямом.
РН-10	Вміти розробити та оформити запит на отримання гранту на проведення наукових досліджень.
РН-11	Знати основні принципи освіти в Україні, структуру державних стандартів вищої освіти та вимоги щодо підготовки, оформлення та захисту дисертацій.
РН-12	Вміти правильно визначати рівень та формулювати зміст новизни отриманих результатів наукових досліджень.
РН-13	Уміти на практиці використовувати сучасні стандартні комп'ютерні програми для вирішення наукової задачі, інтерпретації та презентації отриманих результатів.
Шифр	Зміст результатів
	Професійна підготовка
ПРН-1	Знати та уміти аналізувати, оцінювати та порівнювати різноманітні теорії та концепції сучасної економічної науки.
ПРН-2	Знати погляди провідних науковців світу, Європи та України на проблеми регулювання соціально-економічних процесів, їх рекомендації щодо реалізації політики сталого розвитку.
ПРН-3	Вміти критично аналізувати нормативну складову сучасної зарубіжної економічної думки за критерієм адекватності реаліям України.
ПРН-4	Знати зміст, передумови та специфіку застосування сучасних загальнонаукових методологічних підходів у економічних дослідженнях.
ПРН-5	Володіти методологією теоретичних і прикладних досліджень в області наукової спеціальності.
ПРН-6	Вміти обґрунтувати вибір методологічних засад дослідження та методики аналізу соціально-економічних процесів з урахуванням поставленого завдання і характеру наявної інформації.
ПРН-7	Знати основні поняття, категорії та інструменти реалізації стратегій розвитку економічних суб'єктів.
ПРН-8	Знати провідні тенденції розвитку постіндустріального суспільства початку XXI-го ст., розуміти роль економіки знань та інформаційної економіки в забезпеченні позитивної економічної динаміки світ-системи.
ПРН-9	Знати засади забезпечення ефективної роботи вітчизняних підприємств у глобальному економічному просторі.
ПРН-10	Знати та вміти здійснювати аналіз національної економіки як складової глобальної економіки та активного суб'єкта глобального економічного процесу, обґрунтовувати пріоритетні напрямки розвитку та форми економічної інтеграції України у глобальний та європейський простір.
ПРН-11	Знати технології розробки національної стратегії економічного розвитку та ідентифікації національних пріоритетів.
ПРН-12	Знати принципи, зміст та механізми дії державної політики забезпечення економічного зростання.
ПРН-13	Знати методи аналізу багатомірних економічних та соціально-економічних явищ і процесів для дослідження та вироблення механізмів й алгоритмів управління.

ПРН-14	Знати та розуміти основи теорії ймовірностей і математичної статистики, а також базові алгоритми моделювання, уміти вибирати і практично використовувати інструментальні засоби для статистичного аналізу динамічних рядів даних.
ПРН-15	Уміти адаптувати до дослідницьких потреб і самостійно розробляти евристичні процедури експертизи для вирішення економічних задач.
ПРН-16	Уміти розробляти та реалізовувати моделі розвитку економічних процесів та систем, володіти методами верифікації результатів моделювання.
ПРН-17	Уміти самостійно приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за коректність та адекватність розроблених моделей.
ПРН-18	Знати та вміти формувати аналітичне забезпечення розробки та реалізації економічної стратегії розвитку суб'єктів господарювання у різних сферах економічної діяльності та на різних рівнях управління.
ПРН-19	Вміти обґрунтувати оптимальні рішення в управлінні економічними системами на базі використання методів математичного моделювання та прийняття рішень в умовах конкуренції, невизначеності та конфлікту.
ПРН-20	Вміти використовувати сучасні інформаційні та Інтернет-технології для дослідницького пошуку, аналізу стану соціально-економічної системи, організації бізнесу.
ПРН-21	Уміти на практиці використовувати сучасні стандартні комп'ютерні програми для вирішення задач економічного моделювання, прогнозування та інтерпретації отриманих результатів.
ПРН-22	Вміти розробляти і проводити заняття різних видів, забезпечувати послідовність викладення матеріалу та міждисциплінарні зв'язки, аналізувати навчальну та навчально-методичну літературу і використовувати її в педагогічній практиці, організовувати навчальну діяльність студентів, керувати та оцінювати її результати.

V - Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти , сформульований у термінах результатів навчання.

Результати навчання

Когнітивна (пізнавальна) сфера

1. Оволодівати загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
2. Застосовувати знання структури і функцій сучасного наукового знання і тенденції історичного розвитку, методологію наукового пізнання глобальної тенденції змін наукової картини світу.
3. Упорядковувати , аналізувати. Класифікувати, оцінювати отримані знання з предмету дослідження.
4. Формувати, аргументувати нові та складні ідеї.
5. Формувати та вдосконалювати важливу дослідницьку задачу, для її розв'язання , знаходити, збирати, впорядковувати необхідну інформацію та формулювати висновки, які можна захищати в науковому контексті.
6. Застосовувати найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та / або професійної діяльності і на межі предметних галузей.
7. Встановлювати дію економічних законів та пов'язувати їх з макро-, мікроекономічними проблемами.

8. Адаптуватися до дослідницьких потреб і самостійно розробляти процедури та методи експертизи для вирішення економічних задач.
9. Знаходити рішення щодо удосконалення існуючих та розробки нових технологій з урахуванням їхнього впливу на економічний розвиток.

Психомоторна сфера

10. Презентувати написані тексти та робити усні презентації протягом різного часу та різної складності рідною мовою чи іншою, потрібною для області спеціалізації.
11. Практикувати здійснення аудитів організацій, розробку та реалізацію консалтингових планів.
12. Розробляти методики та методичні рекомендації щодо впровадження результатів наукових досліджень.
13. Розробляти настанови для користувачів розроблених методик.

Емоційна (афективна) сфера

14. Використовувати для вирішення комунікативних завдань сучасні технічні засоби та інформаційні технології, в тому числі з урахуванням використання навичок ділового спілкування і сучасних методик мовної підготовки.
15. Дискутувати з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та /або професійної діяльності.
16. Дотримуватися принципів соціальної відповідальності при розв'язанні проблем на макроекономічному та корпоративному рівнях.
17. Організовувати, планувати, оцінювати результати виконання інноваційних проектів, спрямованих на розв'язанні економічних проблем.

VI – Викладання та оцінювання результатів освоєння аспірантом освітньої складової ОНП

Основний підхід: проблемно-орієнтоване PhD студентоцентроване навчання з елементами самонавчання.

Методи викладання: лекції, практичні та лабораторні заняття, консультації, наукові семінари, демонстраційні класи, стажування/практика, елементи дистанційного (on-line, електронного) навчання.

Освітньо-наукового програмою передбачене використання наступних освітніх технологій: інтенсивних; інтенсифікації навчання на основі опорних структурно-логічних схем і знакових моделей; рівневої диференціації навчання; модульно-блочного навчання; корпоративного навчання; розвитку критичного мислення; навчання як дослідження; проектного навчання.

Система оцінювання включає: усне екзаменування, письмові екзамени (відповіді на проблемні питання та розв'язання певної наукової задачі), заліки, проміжні контрольні роботи та опитування, захист індивідуальної роботи (есе, проекту) та наукових звітів із оцінювання досягнутого.

Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація може здійснюватись у формі: · Іспитів з іноземної мови, філософії, спеціальності; · Попереднього захисту дисертації.
Вимоги до заключної кваліфікаційної роботи	Вимоги до заключної кваліфікаційної роботи визначаються МОН. При цьому проводиться обов'язкова перевірка на плагіат, а також оприлюднення дисертації та автореферату на офіційному сайті економічного факультету.

VII - Науково-дослідницька робота аспіранта

Система науково-дослідницької роботи аспірантів є невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних самостійно вести науковий пошук, творчо вирішувати конкретні професійні, наукові та соціальні завдання.

Науково-дослідницька робота аспіранта здійснюється під керівництвом наукового керівника за підтримкою та консультуванням з боку професорсько-викладацького складу кафедри та більш досвідчених аспірантів. Вона умовно може бути розділена на підготовчий та основний етапи та включає наступні види діяльності.

На *підготовчому етапі* аспірант:

- обирає тему наукового дослідження та обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження;
- здійснює перегляд каталогів захищених дисертацій і знайомиться з вже захищеними дисертаційними роботами;
- опрацьовує новітні результати досліджень в обраній та суміжних сферах науки, ознайомлюється з аналітичними оглядами і статтями у фахових виданнях, проводить консультації з фахівцями з метою виявлення недостатньо вивчених наукових проблем і питань, що є актуальними з теоретичної та/або практичної точки зору;
- вивчає та аналізує основні підходи та позиції наукових шкіл і течій у вирішенні досліджуваної проблеми, уточнює термінологію в обраній галузі знань, здійснює пошук літературних джерел з обраної теми, формулює наукову задачу.
- проводить планування дисертаційної роботи, формулює індивідуальний та робочий план аспіранта;
- уточнює постановку цілей і завдань дисертаційної роботи, об'єкт і предмет наукового дослідження;
- обирає та обґрунтовує методи (методику) проведення дослідження;
- здійснює опис процесу наукового дослідження (дизайну дослідження) у дисертаційній роботі шляхом формування плану-проспекту, який являє

собою реферативний виклад питань та способів їх вирішення, за якими надалі буде систематизуватися весь зібраний фактичний матеріал.

На **основному етапі реалізації науково-дослідницької роботи** аспірант:

- проводить науково-дослідницькі роботи відповідно до профілю ОНП аспірантури з використанням знань з фундаментальних та прикладних дисциплін, які викладаються за програмою, займається науковою роботою, виконує теоретичну та практичну частину дослідження;
- аналізує та узагальнює результати наукового дослідження на основі сучасних підходів, міждисциплінарного знання, застосування наукових методологічних принципів та методичних прийомів дослідження, використання в дослідженні тематичних інформаційних ресурсів, провідного вітчизняного і зарубіжного досвіду з тематики дослідження.

На виконання дисертаційної роботи доктора філософії за спеціальністю покладається основна дослідницька та фахова кваліфікаційна функція, яка виражається у здатності пошукача ступеня доктора філософії вести самостійний науковий пошук, вирішувати прикладні наукові завдання і здійснювати їхнє наукове узагальнення у вигляді власного внеску у розвиток сучасної економічної науки і практики. Вона являє собою результат самостійної наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису.

Основні форми та етапи здійснення науково-дослідницької діяльності відображені в таблиці 7.1.

Таблиця 7.1

Наукова діяльність

Наукова діяльність	Виконаний обсяг робіт	Рік навчання Терміни виконання	Відповідальні
Написання наукових статей	У кількості не меншій, ніж передбачено чинними вимогами департаменту атестації кадрів щодо присудження наукового ступеня доктора філософії (не менше 5 статей на теперішній час)		Профільна випускова кафедра*, аспірант та його науковий керівник
Участь у конференціях + тези	3-5 конференцій	2-1-2 3-2-3 4-1-2	- " -
Дослідження / Індивідуальна робота	Текст дисертації	2 рік- перший розділ; 3 рік- другий-третій розділи; 4 рік- повний текст дисертації. Річна атестація	- " -
Піврічна та річна атестація	Презентація дисертаційної роботи на теоретичному між	Березень та жовтень кожного року	- " -

	кафедральному семінарі		
Попередній захист	Перший варіант дисертації	Лютий - квітень 4-го року навчання	Спільне засідання усіх випускових кафедр, розширене засідання профільної випускової кафедри або засідання міжкафедрального методологічного семінару **
Завершення дисертації. Публічний захист	Остаточний варіант дисертації. Рекомендації до захисту у спецраді.	Червень - вересень 4-го року навчання	Випускова кафедра, аспірант та його науковий керівник

*Профільна випускова кафедра (кафедра економічної теорії та економічних методів управління, кафедра статистики, обліку та аудиту, кафедра економічної кібернетики та прикладної економіки) визначається при вступі здобувача до аспірантури відповідно до його наукових інтересів, обраної теми дослідження та з урахуванням місця роботи наукового керівника, який надав згоду на наукове керівництво.

**Форма обговорення визначається науковим керівником та узгоджується деканом факультету.

VIII – Педагогічна практика

Педагогічна (асистентська) практика є важливим елементом у підготовці доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка». Метою педагогічної практики є формування та закріплення педагогічних навичок для становлення аспіранта як майбутнього викладача вищої школи. Педагогічна практика проводиться відповідно до змісту робочої програми, затвердженої випусковою кафедрою, яка відображає основні педагогічні технології, що використовуються у викладенні дисциплін професійного спрямування. В індивідуальній програмі практики вказуються назви навчальних дисциплін, вид та тема занять, план змісту кожного заняття, дані відповідального лектора.

IX – Підсумкова атестація здобувачів наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка»

Підсумкова атестація передбачає прилюдний захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з економіки (доктора наук) у спеціалізованій Вченій раді після повного виконання ОНП підготовки доктора філософії в аспірантурі.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях та апробовані на конференціях. Вона повинна містити обґрунтовані здобувачем наукові положення, а також характеризуватися практичною та теоретичною цінністю і свідчити про особистий внесок здобувача в науку. Обсяг основного тексту становить 6,5-9 авторських аргументів, оформлених відповідно до вимог, установлених МОН України.

За темою дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії необхідна наявність не менше п'яти публікацій у наукових, фахових (в тому числі електронних) виданнях України та інших держав, з яких:

- не менше однієї статті у наукових періодичних виданнях інших держав з напрямку, з якого підготовлено дисертацію. До такої публікації може прирівнюватися публікація у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз;
- одна із статей може бути опублікована в електронному науковому фаховому виданні.

До дисертації, що містить науково-прикладні результати, повинні додаватися документи, що підтверджують практичне використання отриманих здобувачем результатів.

У разі успішного захисту дисертації здобувачу присуджується науковий ступінь доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

X – Внутрішня та зовнішня система забезпечення якості освіти та наукової складових підготовки докторів філософії

З метою забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії в аспірантурі передбачається впровадження і реалізація комплексної системи оцінювання, що поєднує взаємопов'язану сукупність наступних внутрішніх і зовнішніх елементів:

- проміжна атестація аспірантів за підсумками вивчення обов'язкових та вибірових дисциплін ОНП. Під час вивчення навчальних дисциплін перевірка засвоєння знань і успішності аспірантів здійснюється із

використанням рейтингової системи оцінювання. Екзамени проводяться як у формі письмових робіт, так і у денній формі опитування та співбесіди, які містять завдання, що логічно врівноважують теоретичну і практичну частину іспиту;

- доповідь про самостійно одержані результати наукових досліджень на науковому кафедральному чи міжкафедральному семінарі, обґрунтування їх актуальності та оригінальності;
- поглиблення теоретичних знань у галузі економічних наук та набуття навчальних дисциплін, що уможлиблює підвищення якості власних наукових досліджень аспіранта, а також передбачає обов'язкові публікації тематичних статей за проблематикою його дослідження, що включають елементи дослідницьких та комунікаційних компетентностей, одержаних під час вивчення дисциплін ОНП, тощо:
- проведення власних аналітичних досліджень, що є підґрунтям забезпечення якісної складової одержання наукових результатів, покладених в основу підготовки дисертації;
- апробація результатів науково-дослідницької роботи під час проведення всеукраїнської та міжнародних науково-практичних конференцій за відповідними тематичними напрямками, обговорення матеріалів дослідження на наукових та науково-методичних семінарах і круглих столах із залученням провідних фахівців зі спеціальності, опублікування тез доповідей (не менше 3-х публікацій);
- публікація наукових статей з обраної проблематики дослідження, що відображають результати наукових досягнень аспіранта, та написаних згідно з чинними вимогами; публікація статей у провідних українських та зарубіжних виданнях, що включені до міжнародних наукових баз даних (Index Copernicus, Web of Science, РИНЦ, Scopus та ін.) та мають високе поточне.

XI – Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

Визначаються відповідно до Європейських стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти (ESC) та статті 16 Закону «Про вищу освіту»

Принципи та процедури забезпечення якості освіти	Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (введено в дію Вченою радою ХНУ імені В.Н. Каразіна, наказ № 0201-1/ 243 від 23.05.2016 р.)
Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм	Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна (введено в дію Вченою радою ХНУ імені В.Н. Каразіна, наказ № 0201-1/ 243 від 23.05.2016 р.)
Щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти	Двічі на рік звітування про результати наукової діяльності на випусковій кафедрі, двічі на рік атестація за підсумками року ; у разі невиконання індивідуального плану підготовки за неповажних причин заслуховування аспіранта та

	його керівника на Вченій раді економічного факультету та /або університету.
Підвищення кваліфікації науково-педагогічних , педагогічних та наукових працівників	Термін навчання та часова організація програми допускає академічну мобільність, що реалізується шляхом проходження стажування (або частини навчання) за кордоном на основі індивідуальних грантів (згідно Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність , затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015р. № 579
Наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу	Доступ до бібліотечних фондів, електронних ресурсів та відкритих міжнародних баз даних.
Публічність інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації	Розміщення на сайті ХНУ імені В.Н. Каразіна у відкритому доступі Адреса сайту: www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/.../proekt.pdf
Запобігання та виявлення академічного плагіату	Перевірка на плагіат.

XII – Перелік нормативних документів, на яких базується освітньо-наукова програма

1. Закон України «Про вищу освіту» - Режим доступу: [http:// zakon 4,rada, gov.ua/laws/schow/ 1556-18](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18).
2. Перелік галузей знань і спеціальностей .- Режим доступу: [http// zakon 4,rada, gov.ua/laws/schow/ 266-2015-p](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p).
3. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації.- Режим доступу: [http://ihed org.ua/images/ biblioteka/ rocroblennya_ osv_ nrogram_2014_ tempus_ office.pdf](http://ihed.org.ua/images/biblioteka/robroblennya_osv_nrogram_2014_tempus_office.pdf).
4. Постанова КМУ № 261 від 26 березня 2016р.» Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» - Режим доступу: [http: news.yuristohline.com./laws/337656/](http://news.yuristohline.com./laws/337656/)
5. Постанова КМУ № 1187 від 30.12.15року «Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти». – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/ control/ uk / cordnnpd?docid=248779880](http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cordnnpd?docid=248779880)
6. Постанова КМУ № 567 від 24.07.2013 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» із змінами.- Режим доступу: [hthh: /zakon 2 rada.gov.ua /laws/ show/](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/)

Завідувач випускової кафедри економічної теорії та економічних методів управління, чл.- кор., д.е.н., проф.

А.А.Гриценко

Гарант освітньо-наукової програми, д.е.н., проф.

В.М. Соболев